~ ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННА СПРАВА ~

УДК: 332.1:338.48 DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2026-2-339-126-134

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В КОДИМСЬКІЙ МІСЬКІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ

Нездоймінов С. Г., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туристичного та готельно-ресторанного бізнесу, Одеський національний економічний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: 2072945@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7349-596X

Олійник В. Д., кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, Міжнародний гуманітарний університет, м. Одеса, Україна
e-mail: v.oleynik7777@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6451-556X

Анотація. *У статті розглядаються шляхи розвитку туризму в територіальних громадах, що сприятиме післявоєнному відновленню підприємництва сфери гостинності, зайнятості місцевого населення, залученню приватних інвестицій, модернізації рекреаційної інфраструктури. Метою статті є дослідження соціально-економічних передумов розвитку культурно-пізнавального туризму в Кодимській міській територіальній громаді. Для досягнення означеної мети застосовано методи територіального та статистичного аналізу, синтезу, узагальнення. Проаналізовано соціально-економічні показники бюджету громади, ресурси туристичного потенціалу дестинації, програми розвитку громади. Запропоновано заходи розвитку культурно-пізнавального туризму в Кодимській міській територіальній громаді.*
Ключові слова: *культурно-пізнавальний туризм, туристичні ресурси, соціально-економічний розвиток, територіальна громада.*

SOCIO-ECONOMIC PREREQUISITES FOR THE DEVELOPMENT OF CULTURAL AND COGNITIVE TOURISM IN KODYMA URBAN TERRITORIAL COMMUNITY

Sergii Nezdoyminov, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business, Odesa National Economic University, Odesa, Ukraine
e-mail: 2072945@gmail.com
ORCID: 0000-0002-7349-596X

Valentyna Oliinyk, Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor, Department of Hotel, Restaurant and Tourism Business, Odesa Humanitarian University, Odesa, Ukraine
e-mail: v.oleynik7777@gmail.com
ORCID: 0000-0002-6451-556X

Abstract. *This article examines the importance of tourism for the development of territorial communities, emphasizing its contribution to socio-economic growth through job creation, investment attraction, and infrastructure development. At the same time, tourism contributes to the preservation of cultural heritage and local traditions, improving the standard of living and worldview of residents, expanding their opportunities as active stakeholders in their territory. The purpose of the study is to analyze the socio-economic prerequisites for the development of cultural and educational tourism within the Kodyma urban territorial community. The study uses methods of territorial and statistical analysis, synthesis, and generalization. Based on the results of the study, the article analyzes the socio-economic and financial indicators of the community, tourism potential, and development programs. The total expenditures of the Kodyma urban territorial community decreased almost twice compared to 2021, and the situation is similar with expenditures on the social sphere. Total revenues decreased by 44%. The community's own revenues increased by 13%. There were no expenditures on the implementation of Community Development Programs and attracting funds from international projects during the analyzed period. In particular, the community has implemented a comprehensive target program "Culture of the Kodyma urban territorial community for 2023-2025" with total funding from the local budget of 1,160,000 UAH. To develop cultural and green tourism in the pre-war period, the project "Shpakiv shliah" was launched, which includes the development of special tourist routes. The authors propose strategic directions for promoting the destination, suggesting that the main attention should be focused on the development of cultural and specialized tourism, in particular gastronomic and religious. Local governments are recommended to intensify efforts to brand the destination, promote it in Ukraine, and develop a comprehensive program for the restoration of tourism after the war.*
Keywords: *cultural and educational tourism, tourist resources, socio-economic development, territorial community.*

JEL Classification: L830; Z320; Q300

Постановка проблеми. Туризм має всі підстави відігравати ключову роль у розвитку периферійних територіальних громад, віддалених від обласних центрів. В умовах повоєнного відновлення, туристична діяльність сприятиме соціально-економічному зростанню громад через створення нових робочих місць, залучення малого бізнесу до розвитку інфраструктури сфери туризму та гостинності. Світовий досвід доводить, що туризм сприяє знайомству відвідувачів з об'єктами культурної спадщини, збереженню місцевих традицій, підвищує рівень життя та розширює світогляд мешканців громад, перетворюючи їх на активних господарів своєї території. Для периферійних дестинацій це шанс диверсифікувати економіку поза межами сільського господарства та промисловості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі представлена низка праць щодо післявоєнного відновлення туризму в Україні. С. Павлюк досліджував сучасний стан туризму в умовах війни та запропонував шляхи його повоєнного відновлення [1]. Науковці Тетяна Тимошенко, Олег Шевчук та Оксана Шевчук розглядають моделі післявоєнного розвитку туризму в регіональних громадах [2]. Перспективні види туризму в умовах повоєнного відновлення, механізм формування державних та регіональних програм його розвитку запропоновано у статті А. Моца, Н. Середи та С. Шевчука [3]. У дослідженнях українських та закордонних фахівців наголошується на заходах державної підтримки сфери гостинності, закладів культури, регіонального та місцевого туристичного бізнесу в умовах кризових явищ та повоєнного відновлення [4-6].

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідниками розглядається широке коло нагальних питань щодо повоєнного відновлення сфери туризму, проте потребують конкретних досліджень соціально-економічні передумови розвитку потенціалу культурно-пізнавального туризму в територіальних громадах України, які віддалені від центрів регіональної влади та економічної активності.

Мета дослідження полягає у проведенні аналізу соціально-економічних передумов розвитку культурно-пізнавального туризму в Кодимській міській територіальній громаді.

Основний матеріал. Одеський регіон є привабливою туристичною дестинацією з унікальною історією, культурою, що дозволяє задіяти безліч видів туризму. Одеська область займає 5% території країни, є найбільшою за площею, має різноманітні природно-кліматичні умови, що впливає на ресурсний потенціал, та соціально-економічний розвиток адміністративних районів. Зрозуміло, що приміські території області мають більші перспективи розвитку та інтеграції з містом. Розвиток сфери туризму периферійних районів, особливо їх територіальних громад, потребує детального розгляду [7].

Доцільно було б, на основі аналізу потенціалу території запропонувати комплекс заходів щодо повоєнного відновлення сфери туризму периферійних територіальних громад, розбудови сучасної інфраструктури туристичних маршрутів, підтримки наявних форм підприємництва та створення нових можливостей щодо їх розвитку, що передбачає диверсифікацію місцевої економіки та інтеграцію у регіональні процеси.

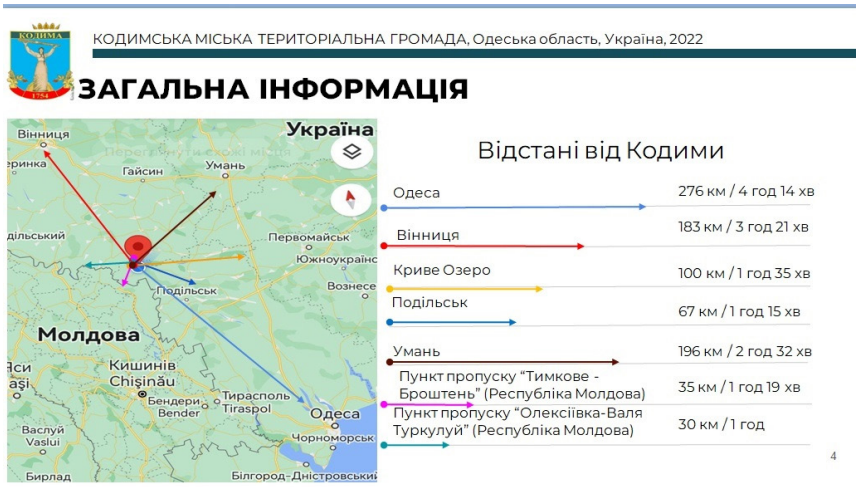

Рис.1. Географічне розташування Кодимської міської територіальної громади

Джерело: наведено авторами на основі [8]

Розглянемо соціально-економічні передумови для розвитку видів туризму Кодимської міської територіальної громади, яка є однією з найвіддаленіших територіальних одиниць Одещини та розташована в її північно-західній частині й межує з Молдовою. Громада утворена 8 грудня 2020 року з адміністративним центром у м. Кодима. До складу громади, крім міста Кодима, входить 20 населених пунктів. Завдяки своєму розташуванню громада має вигідне транспортне сполучення та є відносно безпечною для відвідування туристами з інших регіонів в умовах воєнного стану (рис.1).

Станом на 01.01.2024 року на території громади здійснюють економічну діяльність 17 сільськогосподарських підприємств та 75 фермерських господарств, 1172 суб'єктів підприємництва. Господарський комплекс громади концентрує левову частку аграрного та промислового секторів, де зайнята більша частина працездатного сільського населення.

У таблиці 1 нами наведено основні територіальні та соціально-економічні показники стану громади.

Таблиця 1

Основні соціально-економічні показники Кодимської міської територіальної громади станом на 01.01.2024 року

№	Показники	Значення
1	Площа, кв. км	703,0
2	Наявне населення, осіб	25251
3	Зайняте населення, тис. осіб	11,0
4	Густота населення, осіб /кв. км	35,92
5	Частка сільського населення	65%
6	Безробітні, які перебувають на обліку, осіб	122
7	Кількість суб'єктів господарювання, од.	82
8	Кількість домогосподарств, од.	14115

Джерело:складено авторами на основі [8]

Громада займає десяту частину території Подільського району, а її населення становить 10%. Щільність населення найбільша у районі. Відносно області показники значно менші та складають 2% від території області, 1% населення області, густота населення – вдвічі менше середнього показника по області. Крім того, природний приріст від'ємний (-10%), а смертність складає 16%. Частка безробітних, які офіційно перебувають на обліку становить 0,5% від економічно активного населення [8]. Основні фінансові показники виконання бюджету громади за 2021–2023 роки наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Динаміка виконання бюджету Кодимської міської територіальної громади за 2021–2023 роки за основними показниками

Вид	2021		2022		2023		2023 до 2021, %
	план	факт	план	факт	план	факт	
Загальні видатки, тис. грн.	223068	207181	209976	197351	206142	112797	-46
Видатки на соціальну сферу, тис. грн.	24033	22704	22574	20300	28382	11143	-51
Загальні доходи, тис. грн.	201652	211417	202557	214461	247622	140234	-44
Власні доходи, тис. грн.	115100	116284	115160	127167	131600	131600	+13

Джерело: складено авторами на основі [9]

За результатами аналізу спостерігається скорочення бюджетних надходжень у 2023 році. Частка бюджетних надходжень від суб'єктів малого підприємництва за 2021 рік становила 5640,7 тис. грн. або 8,4% від загального фонду бюджету громади [9]. Загальні

видатки Кодимської міської територіальної громади скоротилися, порівнюючи з 2021 роком, майже вдвічі, аналогічна ситуація і з витратами на соціальну сферу. Загальні доходи скоротились на 44%. Власні доходи громади зросли на 13%. Видатків на реалізацію Програм розвитку громади та залучення коштів від міжнародних проектів за аналізований період не спостерігалось. Структура розподілу земельного фонду громади наведена у таблиці 3. Звернемо увагу на відсутність земель оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення на території громади. За структурним розподілом землі природоохоронного призначення становлять лише 1,7% від загальної площі.

Таблиця 3

Структура земельного фонду Кодимської міської територіальної громади

№ з/п	Категорії земель за цільовим призначенням	Площа (тис. га)
1	Землі сільськогосподарського призначення:	53,06
1.1	Сільськогосподарські угіддя, до яких належать:	51,54
	рілля	36,22
	багаторічні насадження	1,7
	сіножаті	2,5
	пасовища	7,3
	перелоги	3,7
1.2	Несільськогосподарські угіддя (зокрема господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та ін. захисні насадження)	1,1
2	Землі житлової та громадської забудови	5,62
3	Землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення	3,117
4	Землі оздоровчого призначення	0
5	Землі рекреаційного призначення	0
6	Землі історико-культурного призначення	0
7	Землі лісогосподарського призначення	11,275
8	Землі водного фонду	0,312
9	Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та ін. призначення	2,081

Джерело: складено авторами на основі [9]

Як свідчить структура розподілу земельного фонду громади, існує потенціал для відводу земель щодо рекреаційного природокористування та оздоровлення, туристичної діяльності. Господарська діяльність підприємств реального сектору економіки громади ще більше ускладнюється у зв'язку з нестабільною соціально-економічною ситуацією в країні в умовах воєнних дій, тому необхідно шукати джерела додаткового фінансування соціальних програм повоєнного розвитку громади, працевлаштування та самозайнятості населення.

Однією з перспективних та мало затратних галузей місцевої економіки громади є сфера туристичних послуг, тому розглянемо ресурсний потенціал її розвитку. Природно-рекреаційними ресурсами є землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення, а також водні ресурси – річка Кодима та численні озера. У громаді налічується лише 2 парки відпочинку, які розташовані у місті Кодима та с. Загнітків. Ресурси історико-культурної спадщини, які можуть бути використані для розвитку екскурсійних послуг, згруповані та наведені нами у табл. 4.

Крім релігійних культових споруд регіонального значення, кожне село має свої місцеві пам'ятки, цікаві історичні та культурні місця, а саме:

– дерев'яний вітряк – диво рукотворне у с. Будеї;

– церква Архистратига Михаїла та каплиця з цілющою водою «Демкові криниці» у с. Пиріжна;

– храм Димитрія Солунського, де знаходиться іконостас, виконаний майстром флоромозаїки П. С. Козловським у с. Серби;

– школа – колишнє духовне училище, де навчався всесвітньовідомий письменник-фольклорист Анатоль Свидницький та старе іудейське кладовище у с. Круті;

– печера Устима Кармелюка – очільника селянського руху на Поділлі з 1812 р. по 1835 р., недіючі шахти по видобутку каменя-вапняку та козацькі хрести XVIII ст. на сільському кладовищі у с. Загнітків;

– 11-й млин графа Сумарокова-Ельстона, ізвор «Три хрести», панський маєток у с. Шершенці;

– ізвор у с. Грабове;

– старе іудейське кладовище у м. Кодима.

До нематеріальної культурної спадщини Кодимщини належать:

– метод будівництва «суха кладка»;

– клезмерська музика (фрейлик);

– збереження та відтворення традиції випічки ритуального хліба;

– вироби з глини [8].

Таблиця 4

Пам'ятки історико-культурної спадщини обласного значення Кодимської міської територіальної громади

Пам'ятка	Рік будівництва (створення)
Садиба кінця XIX ст. – пам'ятка історії та архітектури, в якій розташований районний історико-краєзнавчий музей м. Кодима	кінець XIX ст.
Церква Святої Параскеви (дерев'яна) у с. Будеї	1902 р.
Церква Покровська (дерев'яна) у с. Івашків	1883 р.
Церква Святого Архистратига Михаїла у с. Шершенці	кінець XIX ст.
Церква Покровська у с. Круті	1881-1882 рр.
Церква Вознесіння у с. Лабушне	Кінець XIX ст.

Джерело: складено авторами на основі [8]

Як показали дослідження, Кодимська міська територіальна громада не організувала діяльність власного Туристично-інформаційного центру (ТІЦ), але координація дій щодо розвитку туризму в громаді покладена на відділ культури та туризму виконкому міської ради, зокрема, організація проведення пішохідних та велосипедних екскурсій містом, реалізація заходів щодо залучення населення до надання послуг із сільського зеленого туризму, відвідування музею, архітектурних та історичних пам'яток, знайомство з місцевими ремеслами та обрядовими святами тощо.

У громаді розроблено цільову комплексну програму «Культура Кодимщини на 2023-2025 роки», загальним обсягом фінансування з місцевого бюджету в розмірі 1 160,0 тис. грн. Для просування послуг культурно-пізнавального та сільського зеленого туризму у довоєнний період, планувалась реалізація щорічних заходів проекту «Шпаків шлях» та його туристичних маршрутів. У рамках проекту було здійснено проведення ярмарків, фестивалів, виставок, екскурсій, тематичних заходів аматорського мистецтва (практикум «Воскресни, писанко!»), відвідування майстерень з різних видів декоративно-ужиткового мистецтва. Також у рамках програми «Культура Кодимщини на 2023-2025 роки» було забезпечено участь громади у культурно-мистецьких проектах «Мистецтво однієї громади» та «Мистецтво одного села» Одеської області [10]. Проведення таких заходів сприяє просуванню послуг культурно-пізнавального туризму Кодимщини на туристичному ринку. Водночас треба звернути увагу, що на охорону навколишнього середовища громади у 2023 р. кошти не виділялись, а загалом витрати на виконання бюджетних програм склали 541481 грн. [11].

На наш погляд, на основі потенціалу наявних ресурсів виконкому міської ради громади необхідно сформувати заходи розвитку культурно-пізнавального туризму, головною метою якого є пізнання особливостей культури населення територій, його історичної спадщини [12]. Також мають бути задіяні форми та види спеціалізованого туризму (релігійний, гастрономічний тощо), які орієнтовані на унікальні інтереси та потреби туристів. Гастрономічний туризм на Кодимщині не представлений взагалі, а цей вид туризму, через страви, дозволяє туристам ознайомитись з традиціями, святами, культурою населення.

Відомо, що під час подорожей на харчування припадає приблизно 30% від загального обсягу витрат туристів, тому доречно рекомендувати органам місцевого самоврядування залучити регіональних туроператорів, місцевих підприємців сфери гостинності до формування територіальних маршрутів та програм культурно-пізнавального та одночасно гастрономічного туризму.

Передумовами щодо розвитку місцевих послуг означених видів туризму, також вважаємо наявність територіальних ресурсів нематеріальної спадщини, до яких належить збереження та відтворення традицій випічки ритуального хліба. У туристів надзвичайною популярністю користуються «кодимські каравaї» та «кодимські макові коржики», відомий «кодимський капусняк» та «каша або капуста засипана». Тому є потреба у подальшому розвитку закладів харчування громади, в яких представлені ці страви у сільських населених пунктах, де не втратили рецепти приготування та споживання традиційних страв Кодимщини, що відповідає сучасним рекомендаціям UNWTO [15].

Туристична інфраструктура громади представлена мережею закладів харчування: 15 кафе (14 з них у м. Кодима); 6 кафе-барів; 12 барів [9]. У місті Кодима функціонує 8 закладів розміщення: серед них бізнес-готель «Кодима», гранд-готель «Кодима», міні-готель, гостьові будинки [13]. Крім того, у сільських населених пунктах є сільські садиби, які готові прийняти гостей. Мережа закладів культури налічує 35 закладів та установ: центральний будинок культури та 17 структурних підрозділів, 1 публічна бібліотека та 14 бібліотек-філій, дитяча школа мистецтв, історико-краєзнавчий музей [9]. Для формування туристичного продукту відділом культури і туризму Кодимської міської ради пропонуються напрями туристичних маршрутів: Кодима – Пиріжна – Серби; Кодима – Івашків – Будеї; Кодима – Лабушна – Круті; Кодима – Шершенці – Загнітків [10]. У 2020 році громаді було надано грант на реалізацію культурного проекту «Шпаків шлях», маршрути якого представлено на сайті туристичного агентства «Екскурсії в Одесі» [14].

Для активізації туристичного потоку та розвитку послуг сфери культурно-пізнавального туризму ми пропонуємо органам самоврядування Кодимської міської територіальної громади такий комплекс заходів:

– розробити проект Програми розвитку туризму Кодимської міської територіальної громади на найближчу перспективу за участю фахівців Одеського національного економічного університету, громадських організацій та місцевих підприємців сфери рекреації та гостинності;

– сформувати туристичний бренд Кодимщини та активно його просувати у цифрових соціальних мережах регіонів України;

– активізувати участь підприємців громади у державних та регіональних проектах, грантових програмах щодо розвитку сфери туризму;

– сформувати комплекс маркетингових заходів просування туристичних локацій громади у туристичних виданнях;

– залучати внутрішніх туристів, особливо жителів міст України до сформованих екскурсійних маршрутів територіальної громади;

– повноцінно використовувати туристично-рекреаційні ресурси та інфраструктуру громади для розвитку закладів гостинності;

– залучати місцевих підприємців та місцеве населення до проведення фестивалів, інших культурних та туристичних заходів;

– провести ребрендинг фестивалю «Шлях шпаків» за рахунок залучення регіональних туроператорів, започаткувати проведення гастрономічних фестивалів «Кодимській капусняк», «свято Івана Купала», «Зимові святки»;

– головний акцент у розвитку видів туризму зробити на формуванні інтегрованого туристичного продукту культурно-пізнавального туризму.

Висновки. Отже, за результатами дослідження соціально-економічних передумов розвитку культурно-пізнавального туризму в Кодимській міській територіальній громаді виявлено дефіцит доходів бюджету громади. Основний дохід громада отримує від оренди земельних ресурсів. У громаді є значний туристично-рекреаційний потенціал щодо розвитку певних напрямів туризму. Органам самоврядування Кодимської міської територіальної громади запропоновано комплекс заходів щодо розвитку культурно-пізнавального туризму.

Формування власного туристичного продукту та просування послуг культурно-пізнавального туризму сприятиме збереженню унікальних місцевих традицій та культурно-історичних ресурсів громади, підвищенню рівня зайнятості населення та наповненню місцевого бюджету.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з пошуком нових напрямів розвитку туристичних ресурсів світової спадщини ЮНЕСКО у територіальних громадах України.

Список літератури:

1. Павлюк С. Стан розвитку галузі туризму в умовах війни та перспективи відновлення. *Економіка та суспільство.* 2025. Вип. 72. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-16. URL: https://economyand society. in.ua/index.php/journal/article/view/5811. (дата звернення 10.12.2025).
2. Тимошенко Т., Шевчук О., Шевчук О. Розвиток туризму в громадах і регіонах України в умовах повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 63. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-124. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4200/ 4129. (дата звернення 10.12.2025).
3. Моца А., Шевчук С., Середа Н. Перспективи післявоєнного відновлення сфери туризму в Україні. *Економіка та суспільство.* 2022. Вип. 41. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1560 (дата звернення 10.12.2025).
4. Zubekhina T., Matviichuk L., Dvorska I. Strategic priorities for the balanced development of cultural tourism entities in the post-war period. *Economic Forum.* 2025. Vol. 15. № 2. P. 56-66. DOI: https://doi.org/10.62763/ef/2.2025.56. URL: https://e-forum.com.ua/web/uploads/pdf/EF_15_2_%202025-56-66.pdf (дата звернення 10.12.2025).
5. Oni D. Hospitality industry resilience strengthened through US government partnerships supporting tourism infrastructure, workforce training, and emergency preparedness. *World Journal of Advanced Research and Reviews.* 2025. Vol. 27(3). P. 1388-1403. DOI: https://doi.org/10.30574/ wjarr.2025.27.3.3286 (дата звернення 10.12.2025).
6. Haridasan H., Bansal V., Parmar S. S., Bansal S., Abid N., & Resaal M. War, Peace, and Reconstruction: Articulation and Synthesis of Lessons From International Experience in City Reconstruction. *In City Reconstruction.* 2025. P. 68-82. Routledge. DOI: https://doi.org/10.4324/9781003519737. URL: https://www.researchgate.net/publication/389589924_War_Peace_and_Reconstruction (дата звернення 10.12.2025).
7. Нездоймінов С., Шинкаренко Л., Шинкаренко В. Напрями актуалізації програмних заходів розвитку сфери туризму Болградської міської територіальної громади. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2025. № 9 (334). С. 111-117. DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-9-334-111-117. URL: http://n-visnik.oneu.edu.ua/ archive.php (дата звернення 10.12.2025).
8. Паспорт Кодимської міської територіальної громади. URL: https://kodyma-mr.gov.ua/pasport-kodimskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-podilskogo-rajonu-odeskoi-oblasti-16-48-56-15-11-2021/ (дата звернення 10.12.2025).
9. Соціальний паспорт Кодимської міської територіальної громади. URL: https://rada.info/upload/users_files/04527342/3d85b1cb4fab91a4f428213e55f00a4a.pdf (дата звернення 10.12.2025).
10. Рішення про затвердження міської цільової комплексної програми «Культура Кодимщини на 2023-2025 роки». URL: https://rada.info/upload/users_files/04527342/docs/185bb87a77f6e6722db7b2fca8283403.pdf (дата звернення 10.12.2025).
11. Звіт про фінансові результати за 2023 рік. URL: https://kodyma-mr.gov.ua/finansove-upravlinnya-15-06-44-22-06-2021/ (дата звернення 10.12.2025).
12. Паньків Н., Сагайдак В. Організація культурно-пізнавального туризму. Сучасний стан та тенденції розвитку в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки*. 2022. № 310 (5 (1)). С. 58-71. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-10. URL: https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/11/2022-310-10.pdf (дата звернення 10.12.2025).
13. Заклади та цікаві події в містах. URL: https://siterating.com.ua/blog/ goteli-v-centri-mista-kodima-odeska-oblast-3499 (дата звернення 10.12.2025).
14. Екскурсії в Одесі. URL: https://excurs.od.ua/ru/kodyma-fest?srsltid= AfmBOopzfR_4e9tiIIVxEOeoPCRuZUfezx0hs5RfS1sap_10vQk8w6J1 (дата звернення 10.12.2025).
15. UNWTO. Fashion and Cultural Tourism – Connecting Creators, Businesses and Destinations. Recommendations for public administrations and destinations (2025). URL: https://www.e-unwto.org/doi/10.18111/9789284426706 (дата звернення 10.12.2025).

References:

1. Pavlyuk, S. (2025). State of development of the tourism industry in war conditions and prospects for recovery. *Ekonomika ta suspil'stvo,* 72. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-16. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5811. (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

2. Timoshenko, T., Shevchuk, O. (2024). Development of tourism in communities and regions of Ukraine in the context of post-war reconstruction. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 63. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-124. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/ view/4200/4129. (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

3. Motsa, A., Shevchuk, S., Sereda, N. (2022). Prospects for the post-war restoration of tourism in Ukraine. *Ekonomika ta suspil'stvo*, 41. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-31. Retrieved from https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1560 (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

4. Zubekhina, T., Matviichuk, L., & Dvorska, I. (2025). Strategic priorities for the balanced development of cultural tourism entities in the post-war period. *Economic Forum*, 15 (2). 56-66. DOI: https://doi.org/10.62763/ef/2.2025.56. Retrieved from https://e-forum.com.ua/web/uploads/pdf/EF_15_2_%202025-56-66.pdf (accessed December 10, 2025).

5. Oni, D. (2025). Hospitality industry resilience strengthened through US government partnerships supporting tourism infrastructure, workforce training, and emergency preparedness. *World Journal of Advanced Research and Reviews*, 27(3). 1388-1403. DOI: https://doi.org/10.30574/wjarr.2025.27.3.3286. (accessed December 10, 2025).

6. Haridasan, H., Bansal, V., Parmar, S. S., Bansal, S., Abid, N., & Resaal M. (2025). War, Peace, and Reconstruction: Articulation and Synthesis of Lessons From International Experience in City Reconstruction. *In City Reconstruction. Routledge*. 68-82. DOI: https://doi.org/10.4324/9781003519737. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/389589924_War_Peace_and_ Reconstruction (accessed December 10, 2025).

7. Nezdoiminov, S., Shinkarenko, L., Shinkarenko, V. (2025). Directions for updating program measures for the development of tourism in the Bolgrad city territorial community. *Naukovij visnik Odes'kogo nacional'nogo ekonomichnogo universitetu,* 9 (334). 111 – 117. DOI: https://doi.org/10.32680/2409-9260-2025-9-334-111-117. Retrieved from http://n-visnik.oneu.edu.ua/archive.php (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

8. Pasport Kodims'koï mis'koï teritorial'noï gromadi [Passport of the Kodyma urban territorial community]. Retrieved from https://kodyma-mr.gov.ua/pasport-kodimskoi-miskoi-teritorialnoi-gromadi-podilskogo-rajonu-odeskoi-oblasti-16-48-56-15-11-2021/ (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

9. Social'nij pasport Kodims'koï mis'koï teritorial'noï gromadi [Social passport of the Kodyma of the urban territorial community]. Retrieved from https://rada.info/upload/users_files/04527342/3d85b1cb4fab91a4f428213e55f00a4a.pdf (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

10. Rishennya pro zatverdzhennya mis'koï cil'ovoï kompleksnoï programi "Kul'tura Kodimshchini na 2023-2025 roki" [Decision on approval of the City target comprehensive program "Culture of the Kodyma region for 2023-2025"]. Retrieved from https://rada.info/upload/users_files/04527342/docs/185bb87a77 f6e6722 db7b2fca8283403.pdf (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

11. Zvit pro finansovi rezul'tati za 2023 rik [Statement of financial results for 2023]. Retrieved from https://kodyma-mr.gov.ua/finansove-upravlinnya-15-06-44-22-06-2021/ (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

12. Pankiv, N., Sahaidak, V. (2022). Organization of cultural and educational tourism. Current status and development trends in Ukraine. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Ekonomichni nauky,* 310(5 (1)), 58-71. DOI: https://doi.org/10.31891/2307-5740-2022-310-5(1)-10. Retrieved from https://journals.khnu.km.ua/vestnik/wp-content/uploads/2022/11/2022-310-10.pdf (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

13. Zakladi ta cikavi podiï v mistah [Institutions and interesting events in cities]. Retrieved from https://siterating.com.ua/blog/goteli-v-centri-mista-kodima-odeska-oblast-3499 (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

14. Ekskursiï v Odesi [Excursions in Odesa]. Retrieved from https://excurs.od.ua/ru/kodymafest?srsltid=AfmBOopzfR_4e9tiIIVxEOeoPCRuZUfezx0hs5RfS1sap_10vQk8w6J1 (accessed December 10, 2025). [In Ukrainian].

15. UNWTO. Fashion and Cultural Tourism – Connecting Creators, Businesses and Destinations. Recommendations for public administrations and destinations (2025). Retrieved from https://www.e-unwto.org/doi/10.18111/ 9789284426706 (accessed December 10, 2025).

Стаття надійшла до редакції 12.12.2025
Прийнята до публікації 16.02.2026
Опубліковано онлайн 27.03.2026